

Historia

Ołtaszyn dawniej

Najstarsze ślady osadnictwa ludzkiego odkrywane przez archeologów w okolicy Ołtaszyna pochodzą z epoki brązu i żelaza. Mimo upływu wieków w rozmieszczeniu ulic Strachowskiego i Pszczelarskiej do dziś rysuje się charakterystyczna linia dawnej osady słowiańskiej. Najstarszy znany zapis dotyczący wsi powstał w roku 1204.

Dokument ten stwierdza, że książę Henryk I Brodaty nadaje klasztorowi NMP na Piasku 10 grzywien z dochodów swojej mennicy we Wrocławiu oraz zwalnia wieś klasztoru od podworowego (rodzaj daniny). Wśród tych wsi odnotowano Oltanschino. Zaginiony oryginał dokumentu znajdował się w klasztorze Augustianów na Piasku. W 1226 r. opat z klasztoru na Piasku za sprawą biskupa Wawrzyńca przekazuje wieś wrocławskim dominikanom. W 1345 r. król Jan czeski potwierdza przywileje posiadłości Kościoła na Śląsku. W dokumencie tym występuje „Oltaczin” jako wieś probostwa katedry.

W 1349 r. biskup Przeclaw z Pogorzeli wymienia „Oltaczino” jako probostwo należące „od dawnych czasów” do probostwa kapituły katedralnej we Wrocławiu.

W 1382 r. król czeski Wacław, odnawiając wszystkie przywileje kościoła na Śląsku, potwierdza przynależność do probostwa katedralnego w wielkości 25 włók, na których zostaje osadzona lokacyjna wieś.

Nazwa Ołtaszyn występuje w formach: Oltachino (1227), Oltacino (1245), Oltaschin (1327), Oltaczin (1345).

Określenie to pochodzi od przezwiska Ołtasz, a nie od nazwy ołtarz (ponieważ w żadnych starych zapisach nie występuje „r”). Polskie miano starej podwrocławskiej osady, mimo oderwania Śląska od Macierzy, przetrwało całe stulecie. Dopiero 26 I 1937 r. Niemcy zmienili nazwę Oltaschin na Herzogshufen. Po powrocie Śląska do Polski tradycyjna nazwa została przywrócona. Mimo nieustającego nacisku germanizacyjnego ludność polska utrzymywała się w Ołtaszynie

Gospoda przy ulicy Pszczelarskiej i Parafialnej (obecnie przychodnia lekarska).

Budynek szkoły katolickiej przy ulicy Strachowskiego.

Skrzyżowanie ulic Strachowskiego, Kutrzeby i Parafialnej.

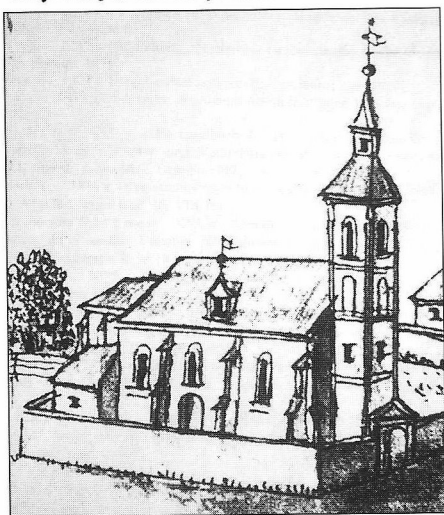

Budynek szkoły ewangelickiej przy ulicy Galczyńskiego.

i wielu okolicznych wsiach bardzo długo. Wizytacja przeprowadzona w latach 1651-1652 wykazała, że w tym czasie oprócz wrocławskiej księgi liturgicznej (agendy) w użyciu była też agenda gnieźnieńska, zawierająca liczne teksty polskie. Na podstawie materiałów źródłowych wykazano, że w roku 1706 przed każdą mszą w niedziele i święta, z wyjątkiem trzeciej niedzieli w miesiącu, wygłaszano w kościele ołtaszyńskim kazania po polsku.

Dopiero po mszy następowało kazanie niemieckie, a katechizacja odbywała się w obu językach. Jak wynika z dokumentów, dwa ostatnie polskie chrzty odbyły się w Ołtaszynie w latach 1780-1782.

Kościół pod wezwaniem NMP powstał w Ołtaszynie już w roku 1248 jako drewniana budowla. Obecną gotycką budowlę wzniesiono w 1450 r. i w tym roku 17 maja odbyła się konsekracja kościoła.

W 1469 r. proboszczem kościoła był Jerzy Freiberg, a w latach 1572-1589 Walenty Opyśchewski, prałat parafii Marii Magdaleny w Poznaniu, który zastał probostwo w bardzo złym stanie. W 1577 r. odbudował proboszczówkę, w 1579 r. ukończył budowę nowych stajni i obór dla owiec, a w 1585 r. piwnice i piekarnie.

Od połowy XVIII w. podejmuje się prace budowlane przy kościele i w jego najbliższym otoczeniu. W 1753 r. przeprowadzono renowację wieży kościelnej. Za czasów proboszcza Ernesta Hirschberga (1766-1785) wyremontowano budynek mieszkalny probostwa. Naprawiono zniszczone (w czasie wojny 30-letniej) dachy stodoły i stajni.

W 1768 r. odbudowano górną kondygnację wieży kościelnej. W 1775 r. odnowiono całym zniszczony mur wokół cmentarza kościelnego. W 1779 r. wzniesiono budynek szkoły zwany „alte Glocknerhaus”, czyli stary dom

dzwonnika. Za czasów proboszcza Franza Majunke (1785-1827) podjęto prace restauracyjne przy budynku szkoły.

W 1816-1817 wzniesiony zostaje nowy budynek mieszkalny probostwa, dwukondygnacyjny, kryty dachem wielopołaciowym.

W 1856 r. przeprowadzono kolejną przebudowę kościoła w stylu neogotyku. Zamieniono zmurzały drewniany strop na sklepienia, założono nowy dach, umieszczono od wschodu i zachodu ceglane szczyty, podwyższono wieżę z 70 stóp do 160, dodając górną partię ośmioboczną i wysoki hełm. Wieżę przyozdobiono kamiennymi filarami. We wnętrzu kościoła położono marmurową posadzkę. W kościele znajdują się cenne zabytki: figurka Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XV w. w głównym ołtarzu oraz figury św. Barbary i św. Katarzyny.

W roku 1795 wieś liczyła 41 dymów i 249 dusz. Mieszkało w niej 10 chłopów poddanych, 12 zagrodników, 2 chałupników oraz rzeźnik, tkacz i kowal.

Od roku 1349 do 1810 Ołtaszyn należał do prepozyta kapituły wrocławskiej, a po sekularyzacji dóbr kościelnych stał się własnością państwa.

Za czasów Jana Soffnera, który objął probostwo w 1864 r., zasadzono 20 młodych lip na cmentarzu przykościelnym (1867 r.) oraz przeniesiono kamienną rzeźbę św. Nepomucena na pn.-zach. naroże wieży. W 1868 r. dokonano renowacji budynków probostwa i szkoły. W 1879 r. Ołtaszyn miał 509 mieszkańców, w tym 334 katolików i 175 ewangelików. Szkoła zostaje oddzielona od kościoła. Około 1900 roku powstaje szkoła ewangelicka (przy obecnej ulicy Gałczyńskiego), której dyrektorem od około 1905 do 1926 był Hugo Speer. Następnie funkcję tę pełni w latach 1926-1938 jego zięć Fritz Weidner. W 1935 roku szkołę rozbudowano o pomieszczenia na piętrze, służące jako aula i ewangelicka sala kościelna.

W ogrodzie szkoły ewangelickiej dyrektor Hugo Speer z żoną i córką.

W połowie ubiegłego stulecia znajdowały się w Ołtaszynie 43 domy, wiatrak i szkoła, do której uczęszczali dzieci z pozostałych miejscowości należących do parafii: Suchego Dworu, Raciborowic, Partynic, Biestrzy-

kowa, Karwian, Kleciny, Krzyków, Kończyc, Jagodna, Żernik Wr., Wysokiej, Wojszyc, Komorowic, Ślęzy.

Ołtaszyn liczył wtedy 332 mieszkańców. Przedstawicielem władzy był sołtys. We wsi mieszkało też 8 rzemieślników i 3 kupców. W 1921 r. Wrocław był najgęściej zaludnionym z wielkich miast niemieckich i przyłączenie do niego pobliskich terenów stało się koniecznością. 22 lutego 1922 r. rozpisano konkurs na zabudowę przedmieść. Pod nową zabudowę przeznaczono ziemię darowaną gminie Ołtaszyn przez barona von Richthofen-Bogusławitz. Najciekawszy projekt to 11-hektarowe osiedle domków bliźniaczych, zaprojektowane przez architekta i urbanistę Ernsta Maya.

Autor projektu wzorował się na podlondyńskim osiedlu ogrodowym Hemstead utworzonym przez angielskiego architekta Raymonda Unwina. Ołtaszyńskie „Osiedle na Błoniu” założone zostało wzdłuż ulicy Strączkowej. Jego centrum stanowi zielony plac-błonie, otoczony 36 małymi domkami przeznaczonymi dla robotników rolnych. Domy stały na działkach ogrodowych o powierzchni 1400 m kwadratowych. Przeważnie parterowe z mieszkalnymi poddaszami, schowanymi w charakterystycznie wygiętych dachach, kryjących niemal 2 kondygnacje, pokrytych czerwoną dachówką i pozbawionych rynien. Przed wilgocią miały chronić na czarno posmołowane przyziemia. W bocznej ścianie szczytowej znajdowało się wejście do domu oraz dwa trójdzielne okna, które wpuszczały światło do pomieszczeń na obu kondygnacjach. Elewacje wychodzące na ulicę miały wąskie prostokątne okna. Centrum życia domowego stanowiła charakterystyczna na Śląsku duża kuchnia mieszkalna. Dwie sąsiednie działki miały każdorazowo wspólną studnię. Nieczystości z domowych WC odprowadzano do posmołowanych drewnianych skrzyń, regularnie opróżnianych.

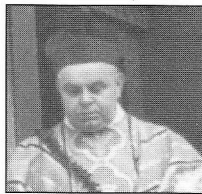

Prostokątny zielony skwer miał być miejscem integracji mieszkańców, placem zabaw dla dzieci, a nawet wypasania hodowanych zwierząt. Zamiast numerów poszczególne domostwa na Ołtaszynie oznakowane

zostały namalowanymi przez berlińską malarkę Lotte Hartmann emblematami z wizerunkami zwierząt i symboli.

Urządzenia wodociągowe zainstalowano w latach dwudziestych naszego stulecia, a kanalizacyjne (tylko w głównych ulicach) pochodzą z lat dwudziestych i trzydziestych.

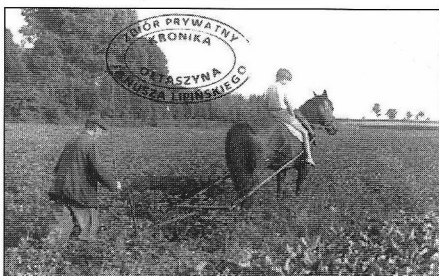
W początkowej fazie walk o Wrocław w 1945 r. linia niemieckiej obrony ciągnęła się na południe od Ołtaszyna i Brochowa, biegnąc w stronę Odry koło Kamieńca Wrocławskiego. Wycofujące się z Wrocławia wojska niemieckie przez kilka dni broniły się w Ołtaszynie. Na wieży kościelnej umieszczono działo przeciwlotnicze i karabiny maszynowe. Wyzwolenie Ołtaszyna przez V armię gwardii wojsk I Frontu Ukraińskiego nastąpiło 19.01.1945 r. Pierwszym sołtysiem Ołtaszyna był po wojnie Rudolf Michalski, ostatnim zaś przed włączeniem do Wrocławia Tadeusz Szumiński. Pierwszym polskim proboszczem po wojnie był ks. Kazimierz Suchecki. Wyremontował kościół po zniszczeniach wojennych,

czieniach wojennych, pomalował i pozłocił wszystkie ornamenty. Sprowadził i zamontował dzwony. Rozebrał zdewastowaną kaplicę cmentarną, wysprzątał poniemiecki cmentarz. Plebania znajdowała się przy ul. Uczniowskiej.

W granicach Wrocławia Ołtaszyn znajduje się od 1.01.1951 r.

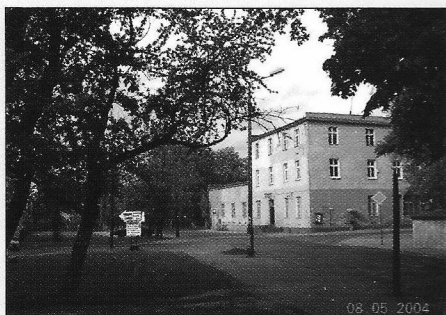
Lata siedemdziesiąte to sprzyjające warunki rozwoju ogrodnictwa. Na ogólną liczbę 943 mieszkańców z rolnictwa żyło 102 osoby. Liczba gospodarstw rolnych wynosiła 84, a budynków mieszkalnych 110.

Mieszkańcy Ołtaszyna hodowali 109 sztuk bydła, 82 świnie, 26 koni, 4 owce. Dużo terenów przeznaczono pod budownictwo indywidualne, które rozwija się w szybkim tempie. W 1970 r. w odremontowanym budynku otwarto Dom Kultury z salą widowiskową i Klubem „Ruchu” oraz przychodnią rejonową.

W 1973 r. probostwo przejmuje ks. Bronisław Owczarz, który wymienił w kościele posadzkę, postawił marmurowy ołtarz,

Ołtaszyn w 2004 roku

Przychodnia lekarska.

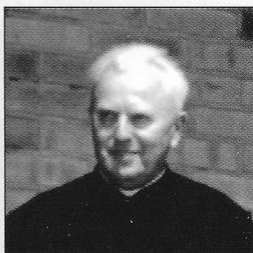
Szkoła Podstawowa na ul. Strachowskiego.

Skrzyżowanie ulic Strachowskiego, Kutrzeby i Parafialnej.

Szkoła po przebudowie.

zmienił pokrycie wieży, wstawił w oknach witraże, ogroził cmentarz. Wybudował nową plebanię, kaplicę w Karwianach, plebanię i kościół w Wojszyczach.

21 VI 1983 r. w parafii ołtaszyńskiej na hipodromie Jan Paweł II odprawił mszę świętą. W latach 1980 i 1990 charakter Ołtaszyna zmienia się radykalnie. Zaczynają znikać ogrodnictwa i gospodarstwa rolne. Budownictwo jednorodzinne nabiera dużego rozmachu. Liczba mieszkańców wzrasta do około 4300.

Od 1991 r. po podziale parafii, funkcję proboszcza przejmuje i pełni do dnia dzisiejszego ks. Prałat dr Stanisław Dudek. Dzięki jego staraniom na wieży kościelnej zainstalowano

zegary elektroniczne z kurantami. Do dnia dzisiejszego wykonał wiele prac remontowych i modernizujących budynek kościoła i plebanii, między innymi: przełoże-

nie dachówki, ogrzewanie, malowanie, zabezpieczenie witraży, wymiana drzwi, konserwacja ołtarzy, ceglanych attyk, muru wokół kościoła, odwodnienie i utwardzenie placu wokół kościoła.

Po 1997 roku (powódź we Wrocławiu), Ołtaszyn, jako nie zagrożona część miasta, stał się dla budownictwa atrakcyjnym osiedlem. W coraz szybszym tempie znikają z naszego krajobrazu pola i łąki, a w zamian powstają domki jednorodzinne oraz budynki wielorodzinne. W 2002 r. oddano do użytku nowoczesny budynek szkolny, w którym znajduje się również przedszkole. Wkrótce zostanie otwarta Biblioteka Publiczna.

W dziejach Polski Wrocław znajdował się pod panowaniem różnych narodów i należał:

- do Polski 428 lat** od 966 r. do 1335 r.
od 1945 r. do 2004 r.
- do Królestwa Czech 191 lat**
od 1335 r. do 1526 r.
- do Austro-Węgier 215 lat**
od 1526 r. do 1741 r.
- do Niemiec 204 lata**
od 1741 r. do 1945 r.

W 800-letniej historii Ołtaszyn z małej osady, później wioski i podmiejskiej dzielnicy stał się częścią wielkiego miasta.

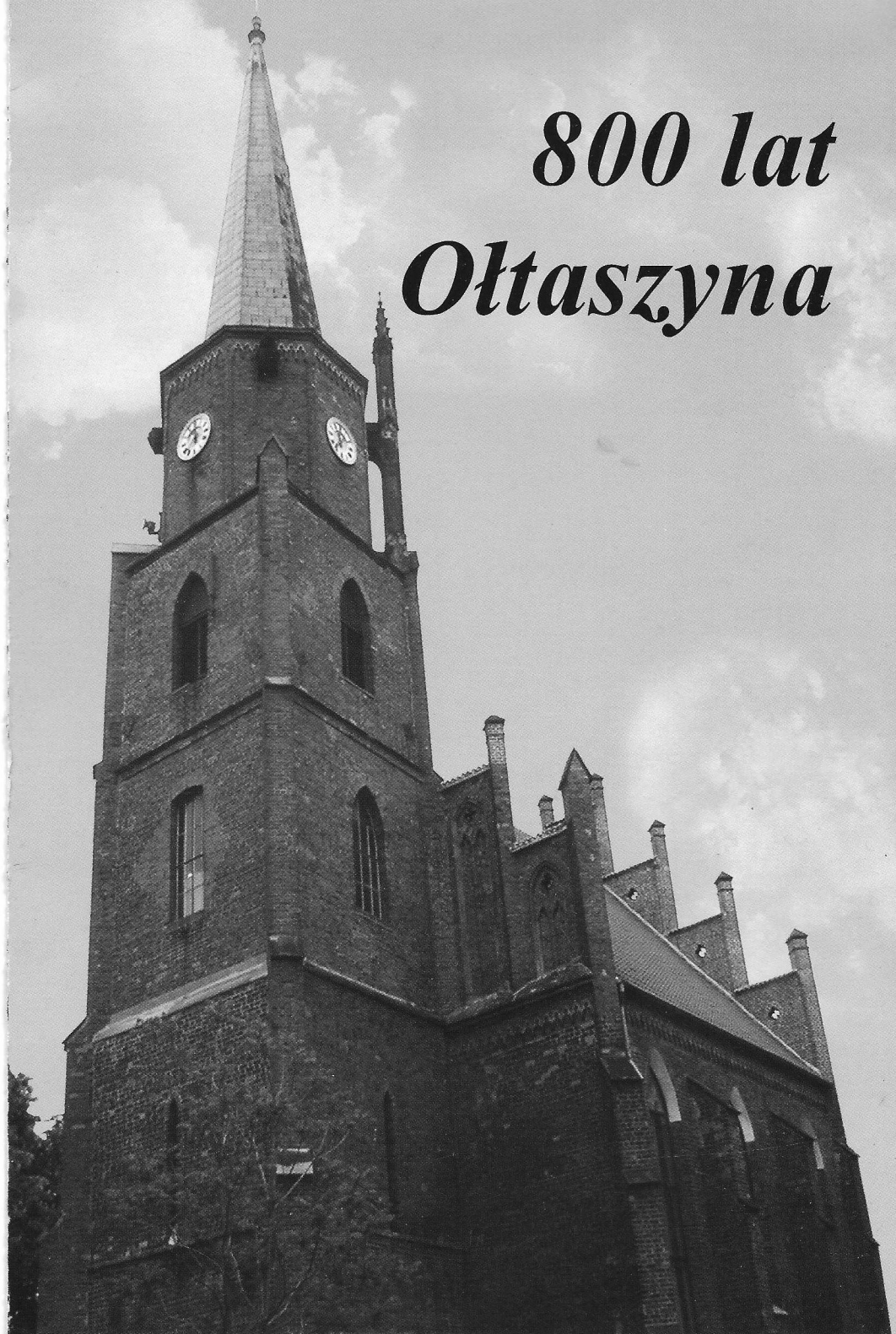

Folder opracowali: Jerzy Dyjakon, Elżbieta Sowa, Wojciech Sowa
na podstawie:

„Stare i nowe osiedla Wrocławia” Z. Antkowiaka, „Studium historyczno-urbanistyczne Oltaszyna” Wrocław
1995 r. J. Eysymontt i M. Wójtowicz, Gazeta Wrocławska „Krótka historia Oltaszyna” z dnia 7/8.04.2001 r.
Słowo Polskie z dnia 22.VIII.2003 r.

Dziękujemy za udostępnienie zdjęć i materiałów: T. Jaworskiej, J. Lipińskiemu, A. Wiechowi.

800 lat Ołtaszyna

Rada Osiedla Wojszyce-Ołtaszyn

Czerwiec 2004 r.